

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-287/20 – 1

Zaak C-287/20

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

30 juni 2020

Verwijzende rechter:

Amtsgericht Hamburg (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

16 juni 2020

Verzoekende partij:

EL

CP

Verwerende partij:

Ryanair Designated Activity Company

Amtsgericht Hamburg (rechter in eerste aanleg Hamburg, Duitsland)

[OMISSIS]

Beslissing

In de zaak

- 1) **EL**, [OMISSIS] Villanova di Composampiero, Italië
- 2) **CP**, [OMISSIS] Villanova di Camposampiero, Italië

- verzoeker -

- verzoekster -

[OMISSIS]

tegen

Ryanair Designated Activity Company, [OMISSIS] Dublin, Ierland

- verweerster -

[OMISSIS]

beslist het Amtsgericht Hamburg op 16 juni 2020 als volgt:

1. De behandeling van de zaak wordt geschorst.
2. Het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) wordt krachtens artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag van uitlegging van het Unierecht:

Is een door een vakbond georganiseerde staking van het eigen personeel van een luchtvaartmaatschappij die een vlucht uitvoert, aan te merken als een „buitengewone omstandigheid” in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening (EG) nr. 261/2004?

Is het hierbij van belang of er voorafgaand aan de staking onderhandelingen [Or. 2] zijn gevoerd met de werknemersvertegenwoordiging(en)?

Motivering:

1. [OMISSIS] [nationale procedure]
2. De beslissing in het geding, waartegen geen gewoon rechtsmiddel openstaat, hangt af van de prejudiciële beslissing van het Hof over de in het dictum geformuleerde prejudiciële vraag.

Uiteenzetting van het geding

3. Verzoekers vorderen van verweerster compensatie ten bedrage van 500,00 EUR.
4. Verzoekster beschikte over een bevestigde boeking voor een vlucht (met vluchtnummer FR5074) van Verona (Italië) [OMISSIS] naar Hamburg (Duitsland) [OMISSIS] op 28 september 2018, die door verweerster moest worden uitgevoerd en op 28 september 2018 om 14.50 uur in Hamburg moest landen. De vlucht werd geannuleerd. Reden voor de annulering was een staking van verweersters cabinepersoneel en piloten. Nadat de staking drie dagen van tevoren was aangekondigd, heeft verweerster getracht zo veel mogelijk vluchten uit te voeren. Desondanks moest volgens haar de litigieuze vlucht worden geannuleerd.

5. Zowel ruim van tevoren als direct voorafgaand aan de staking zijn onderhandelingen gevoerd met vertegenwoordigers van de werknemers, die echter niet tot een definitieve oplossing hebben geleid.
6. Verweerster heeft verzoekers op de dag van vertrek van de vlucht over de annulering geïnformeerd.
7. [OMISSIS] [niet relevant]

Relevante bepalingen van Unierecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie [OMISSIS]

8. Artikel 12 („De vrijheid van vergadering en vereniging”) luidt: **[Or. 3]**
„1. Eenieder heeft op alle niveaus, met name op politiek, vakverenigings- en maatschappelijk gebied, het recht op vrijheid van vreedzame vergadering en op vrijheid van vereniging, hetgeen mede omvat eenieders recht, ter bescherming van zijn belangen samen met anderen vakverenigingen op te richten of zich daarbij aan te sluiten. [...]”
9. Artikel 28 („Het recht op collectieve onderhandelingen en op collectieve actie”) luidt:
„Werkgevers en werknemers of hun respectieve organisaties hebben overeenkomstig het recht van de Unie en de nationale wetgevingen en praktijken het recht, op passende niveaus collectief te onderhandelen en collectieve arbeidsovereenkomsten te sluiten, alsmede, in geval van belangenconflicten, collectieve actie te ondernemen ter verdediging van hun belangen, met inbegrip van staking.”

Europees Sociaal Handvest [OMISSIS]

10. Deel I, punt 6, luidt:
„Alle werknemers en werkgevers hebben het recht collectief te onderhandelen.”
11. Deel II, artikel 6 („Recht op collectief onderhandelen”), luidt:
„Teneinde de doeltreffende uitoefening van het recht op collectief onderhandelen te waarborgen, verbinden de Partijen zich:

[...]

en erkennen:

(4) het recht van werknemers en werkgevers op collectief optreden in gevallen van belangengeschillen, met inbegrip van het stakingsrecht, behoudens verplichtingen uit hoofde van reeds eerder gesloten collectieve arbeidsovereenkomsten.”

Verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004

12. Overweging 14 luidt als volgt:

„Evenals in het kader van het Verdrag van Montreal dienen de verplichtingen die worden opgelegd aan de luchtvaartmaatschappijen die de vluchten uitvoeren, te worden beperkt of uitgesloten in gevallen waarin een [Or. 4] gebeurtenis het gevolg is van buitengewone omstandigheden die zelfs door het treffen van alle redelijke maatregelen niet voorkomen hadden kunnen worden. Dergelijke omstandigheden kunnen zich met name voordoen in gevallen van politieke onstabiliteit, weersomstandigheden die uitvoering van de vlucht in kwestie verhinderen, beveiligingsproblemen, onverwachte vliegveiligheidsproblemen en stakingen die gevolgen hebben voor de vluchtuitvoering van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert.”

13. In artikel 5 („Annulering”) staat te lezen:

„1. In geval van annulering van een vlucht:

[...]

c) hebben de betrokken passagiers recht op de in artikel 7 bedoelde compensatie door de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert [...]

[...].

3. Een luchtvaartmaatschappij die een vlucht uitvoert, is niet verplicht compensatie te betalen als bedoeld in artikel 7 indien zij kan aantonen dat de annulering het gevolg is van buitengewone omstandigheden die ondanks het treffen van alle redelijke maatregelen niet voorkomen konden worden.”

14. Artikel 7 („Recht op compensatie”) luidt:

„1. Wanneer naar dit artikel wordt verwezen, krijgen de passagiers compensatie ten belope van:

a) 250 EUR voor alle vluchten tot en met 1 500 km;

[...]”

15 [OMISSIS] [Bepaling van het nationale procesrecht]

[...] [Or. 5]

Relevante nationale rechtspraak over de prejudiciële vraag

16. Bij beslissing van 21 augustus 2012 (zaaknummer: X ZR 138/11) heeft het Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland) geoordeeld als volgt (samengevat):
- 1 Wanneer een vakbond in het kader van collectieve onderhandelingen de piloten van een luchtvaartmaatschappij oproept om het werk neer te leggen, kan dit resulteren in buitengewone omstandigheden in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004.
 - 2 In dat geval hoeft de luchtvaartmaatschappij geen compensatie te betalen voor vluchten die zij annuleert om de dienstregeling aan te passen aan de verwachte gevolgen van de stakingsoproep.

Het Bundesgerichtshof heeft zijn beslissing onder meer gemotiveerd als volgt (punten 25 e.v.):

„Dat verweerster invloed kon uitoefenen op de situatie betekent niet dat zij zich niet op buitengewone omstandigheden kan beroepen.

In de regel zal het uitoefenen van invloed op een situatie waardoor geen sprake kan zijn van buitengewone omstandigheden bij collectieve onderhandelingen niet aan de orde zijn. Het besluit tot staking over te gaan wordt aan de zijde van de werknemers in het kader van hun eigen onderhandelingsvrijheid genomen en daarmee buiten het kader van de bedrijfsactiviteiten van de uitvoerende luchtvaartmaatschappij. Hieruit vloeit voort dat de luchtvaartmaatschappij in de regel ook bij de eigen medewerkers niet op rechtens relevante wijze kan beïnvloeden of deze wel of niet zullen staken. Het argument dat de uitvoerende luchtvaartmaatschappij het bij een bedrijfsinterne staking zelf in de hand heeft om de vorderingen in te willigen en daardoor de staking te voorkomen, treft hier geen doel. Daarmee zou van de luchtvaartmaatschappij worden geëist dat zij afstand doet van haar Unierechtelijk beschermde vrijheid van vereniging en dat zij zich in het arbeidsconflict op voorhand al schikt in de rol van verliezer. Dat kan niet van de luchtvaartmaatschappij worden gevergd noch is dat op lange termijn in het belang van de luchtreizigers.”

Rechtsopvattingen van partijen

17. Volgens verzoekers is een staking door het eigen cabinepersoneel niet aan te merken als **[Or. 6]** „buitengewone omstandigheid” in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004. Zij zijn van mening dat bij iedere collectieve onderhandeling rekening moet worden gehouden met stakingen en dus ook met het uitvallen en het annuleren van vluchten. Het betreft een typische omstandigheid die bij de uitoefening van bedrijfsactiviteiten moet worden verwacht, en geen buitengewone omstandigheid.

18. Volgens verweerster vormt een door de vakbond georganiseerde staking een buitengewone omstandigheid, ongeacht of de stakende personeelsleden werknemers zijn van de luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert. Verordening nr. 261/2004 maakt zelfs geen onderscheid tussen een staking van eigen werknemers en die van derden.

Voorlopig oordeel van de verwijzende rechter

19. De verwijzende rechter gaat ervan uit dat de prejudiciële vraag waarschijnlijk ontkennend zal worden beantwoord.
20. De verwijzende rechter begrijpt het arrest van het Hof van 17 april 2018, Krüsemann e.a. (C-195/17, EU:C:2018:258), aldus dat het recht van de passagiers op compensatie juist niet afhankelijk mag zijn van de vraag of een staking volgens de toepasselijke bepalingen van het nationale arbeids- en cao-recht rechtmatig is, maar dat slechts gebeurtenissen die vanwege hun aard of oorsprong niet inherent zijn aan de normale uitoefening van het bedrijf van de betrokken luchtvaartmaatschappij en waarop laatstgenoemde geen daadwerkelijke invloed kan uitoefenen, als „buitengewone omstandigheden” in de zin van artikel 5, lid 3, van verordening nr. 261/2004 kunnen worden aangemerkt.
21. De verwijzende rechter vermoedt dat het Hof, indien het een „wilde staking” reeds als een gebeurtenis beschouwt waarop invloed kan worden uitgeoefend, a fortiori zal aannemen dat invloed kan worden uitgeoefend op een door de vakbond georganiseerde staking van de eigen werknemers (bijvoorbeeld doordat de luchtvaartmaatschappij met de betrokken vakbond een akkoord sluit), zodat er waarschijnlijk geen sprake is van „buitengewone omstandigheden”.
22. De verwijzende rechter acht het evenwel tevens mogelijk dat het Hof een door de vakbond georganiseerde staking anders beoordeelt, aangezien een dergelijke staking, anders dan een „wilde staking”, wordt beschermd door het Unierecht en door artikel 12, lid 1, en artikel 28 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Dientengevolge zou het [Or. 7] arrest van 17 april 2018 (C-195/17) niet aldus kunnen worden uitgelegd dat het ook van toepassing is op een door de vakbond georganiseerde staking. Ook het in artikel 6, lid 4, van het Europees Sociaal Handvest gewaarborgde stakingsrecht staat volgens de inleidende volzin ervan en de programmatische volzin van deel I, punt 6, in dienst van het recht op – gecoördineerd – collectief onderhandelen. Het stakingsrecht wordt namelijk uitdrukkelijk erkend „teneinde de doeltreffende uitoefening van het recht op collectief onderhandelen te waarborgen”. Het Hof zou er derhalve, anders dan de in de punten 19 tot en met 21 verwoorde aannames, van kunnen uitgaan dat de toepassing van zijn rechtspraak op een door de vakbond georganiseerde staking schending van het Europees recht oplevert – hetgeen in voorkomend geval reeds kan worden afgeleid uit overweging 14 van verordening nr. 261/2004, waarin de staking in het algemeen wordt aangeduid als „buitengewone omstandigheid” –, maar met name – althans uiteindelijk – een

inbreuk vormt op de door het Unierecht beschermde vakverenigingsvrijheid van de luchtvaartmaatschappij.

Stand van de procedure

23. De beantwoording van de prejudiciële vraag is beslissend voor de beslechting van het geding. Het geding is voor het overige, zowel feitelijk als juridisch, in staat van wijzen. Voor zover de verwijzende rechter bij de uiteenzetting van het geding (punten 3-7) de aan de orde zijnde feiten als vaststaand heeft aangenomen, heeft hij daarover reeds een standpunt ingenomen.
24. [OMISSIS] [nationale procedure]
[OMISSIS] [handtekening]

WERKDOCUMENT